

Innspill bærekraftig matsystem fra UN Global Compact Norge

Bærekraftige matsystemer står sentralt i den globale innsatsen for å nå FN's bærekraftsmål. I Norge, hvor dette temaet har fått økende oppmerksomhet, er det en voksende anerkjennelse av behovet for å forbedre praksisene rundt matproduksjon og -forbruk. Denne nasjonale dialogen, initiert av Landbruks- og matdepartementet, reflekterer en sterk vilje til å utforske og implementere bærekraftige løsninger i matsektoren, både på et lokalt og globalt nivå.

Hvilke forutsetninger må til for å oppnå dette? Hva er utfordringene, hvordan overkomme de?

Norge, med en av verdens laveste selvberging av mat, bør søke å forbedre sin egen matforsyningssikkerhet. Selv om landet har matsikkerhet på grunn av gode handelsforbindelser og økonomiske ressurser, står verdens matsystem overfor økende trusler fra faktorer som klimaendringer og konflikter, og matsikkerhet kan ikke tas for gitt.

Samtidig bør Norge, som er en stor importør av mat og råvarer fra utlandet, bidra til bedre forhold for matproduksjon, og arbeide med våre forsyningskjeder. Norske selskaper bør anvende overgangstenkning i sine forsyningskjeder, og ikke bare sette høyere og mer ambisiøse mål, men også innføre tiltak for å hjelpe dem med å nå disse målene.

Et viktig fokusområde bør være å utnytte hav-land-nexusen, både i Norge og globalt – det er mulig å produsere mer mat bærekraftig i havet, slik at skoger (spesielt tropiske regnskoger) kan bevares. Norges landmasse er bare en tiendedel av sin havlandmasse, og landet har fordeler når det gjelder industriutvikling i teknologi, finans osv. Samlet sett kan industri, teknologi og kompetanse utvikles i Norge, og eksporteres sammen med finansielle verktøy.

Norge bør også dra nytte av sine styrker innen teknologiutvikling og økonomiske ressurser for å bidra til den globale agendaen om bærekraftige matsystemer. Agri-food-sektoren er en betydelig del av økonomien, men den står overfor lav investering og digitaliseringsnivå. Dette er ikke enkelt, og fokus bør være på å bygge kompetanse blant bønder, og kanalisere kapital mot småbrukere. Imidlertid kan en mer digitalisert landbrukssektor også tiltrekke seg yngre mennesker til sektoren. Utover investering i landbruksteknologier som presisjonslandbruk, er investering i infrastruktur som 5G-nettverk og bredbånd i landlige områder nøkkelen. Når det gjelder utvikling av bærekraftig landbruk, bør vi investere mer i sirkularitet og forskning på regenerativt landbruk.

Er det samstemthet mellom nasjonale og internasjonale prioriteringer?

Ja, det er viktig å sikre at overgangen til bærekraftige matsystemer er rettferdig og lik, både lokalt og internasjonalt. Selv om det kan være billigere, og tilsynelatende bedre for Norges eget klimaregnskap, å importere all mat, ville en slik tilnærming true eksistensen til våre lokale bønder, samtidig som det ikke nødvendigvis forbedrer levekårene for bønder i utlandet, miljøet der eller det totale klimatrykket. Vi må derfor bygge robuste landbrukssamfunn som er digitalt dyktige og bruker de nyeste produksjonsmetodene, samtidig som vi bidrar med økonomiske og teknologiske ressurser når det gjelder våre forsyningskjeder som er lokalisert i utlandet.

Hva er Norge sin rolle i internasjonale fora?

Hvordan kan Norge bidra til å løfte matsystemutfordringene internasjonalt gjennom UNFSS-prosessen, i klima- og biodiversitets-forhandlingene, på den globale helseagendaen (Èn Helse), i WTO? Hvordan kan vi bidra mer/bedre?

Hvordan bidrar Norge til å løfte matsikkerhet og beredskap på den internasjonale dagsorden? Hvordan kan vi bidra mer/bedre?

I tillegg til matsystemets utfordringer rundt klimagassutslipp, har de fleste land til felles en manglende digitalisering, lav investeringsvilje, høye kostnader og lav lønnsomhet i tillegg til lav tilstrømning av nye talenter. Norge er i bunnen av FAOs selvforsynings skala, hvor de spesifikke utfordringene ligger i korte dyrkesesonger, lav andel dyrkbar mark samt høyt kostnadsnivå. Men Norge scorer høyt på matsikkerhet, på grunn av gode handelsforhold med våre naboer og en kjøpesterk forbruker. Interessen for matsystemer i privat sektor er høyere enn på lenge og ord som Agri-tech og Food-Tech er blitt «Buss Words». Risikokapital miljøer i USA, Europa og Midøsten setter nå opp egne fond for investeringer i mat- og jordbruksinnovasjon, men investeringene rettes mest mot allerede modne markeder og når i liten grad utviklingsland der behovet er størst. Også offentlige investeringer rettes i større grad mot matsystemene, USAs President Joe Biden, lanserte sitt «Investing in Rural America» kampanje, og bistandsmidler rettes mer og mer mot matsystemene, men da ofte mot markeder det vill være lav investeringsvilje fra det private næringslivet i OSCE-land pga. reell og oppfattet risiko.

Samlet sett kan Norge bidra ved å finansiere prosjekter, dele vår forskning, ekspertise og teknologi. Spesifikt kan Norge bidra mer aktivt i internasjonale fora som FN's matsystemtoppmøte (UNFSS), slik andre land allerede gjør ved å kartlegge nasjonale veikart. Andre relevante FN-initiativer for bærekraftige matsystemer som regjeringen kunne vurdere og støtte økonomisk og politisk, ville være Koordineringshuben for matsystemer fra FNs matsystemtoppmøte (UNFSS) og Koalisjonen for matsystemer, landbruk og restaurering (FOLUR) samt det kommende initiativet for mat og landbruk fra FNs Global Compact. Initiativet for mat og landbruk fra FNs Global Compact vil fokusere på å engasjere privat sektor til å bidra til den internasjonale agendaen rundt mat, noe som er relevant ettersom privat sektor utgjør en stor del av matsystemet. Norge bør også sørge for at interesser og stemmer fra urbefolkninger inkluderes i alle prosesser.